

Василь Гарагонич

СТРАТЕГІЯ МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ Й ТРАНСКОРДОННОЇ СПІВПРАЦІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Статтю присвячено питанням застосування стратегічного підходу до розвитку транскордонної та міжрегіональної співпраці як ключового фактора зовнішньої політики в контексті здійснення євроінтеграційної стратегії України.

Ключові слова: стратегія, міжрегіональна і транскордонна співпраця, Європейський Союз, інтеграція.

«Східне» розширення Європейського Союзу, що відбувалося в два етапи, 2004 і 2007 років, суттєво змінило систему міжрегіональної й транскордонної співпраці в регіоні Центральної та Східної Європи на початку ХХІ ст. Сталися радикальні зміни суттєвих характеристик, механізмів, принципів міжрегіональної й транскордонної співпраці країн Центральної та Східної Європи і України.

По-перше, слід зазначити зміну зовнішніх чинників у цілому як загальноєвропейського контексту, в якому нині формується система міжрегіональних і транскордонних зв'язків країн Центральної та Східної Європи, включно й України. Тобто визначальними є передусім зовнішні умови, як, наприклад, набуття повноправного членства в ЄС країнами Центральної Європи.

По-друге, формування нової європейської системи міжрегіональної й транскордонної співпраці відбувається згідно із загальноприйнятими та уніфікованими принципами і механізмами, адаптованими на європейському просторі з метою досягнення збалансованого розвитку спільних транскордонних регіонів ЄС та України.

По-третє, складовою європейської регіональної політики є просторово-планувальна інтеграція країн Європейського Союзу. Формування транскордонних регіонів на новому «східному» кордоні між регіонами ЄС та Україною є можливим лише за умов розв'язання проблем міжрегіональних диспропорцій.

Отже, Україна має адаптувати у своє законодавче поле з питань регіональної політики загальноєвропейські принципи й механізми транскордонної й міжрегіональної співпраці. У цьому контексті вкрай важливим чинником ефективної взаємодії регіонів України та ЄС є формування її на рівні стратегічного партнерства. Найвагомим у цьому сенсі є досвід міжрегіональної й транскордонної українсько-польської співпраці. З точки зору європейської інтеграції України на регіональному рівні суттєвою вимогою є адаптація принципів стратегічного підходу до розвитку

міжрегіональної співпраці регіонів України і прикордонних регіонів ЄС власне після «східного» розширення Європейського Союзу.

Інтеграція країн Центрально-Східної Європи в Європейський Союз докорінно змінила геополітичну ситуацію на європейському континенті. Тому особливої актуальності набуває формування нової філософії й нової стратегії розвитку транскордонної співпраці України із сусідніми державами Центрально-Східної Європи, що базуються на європейських принципах.

Метою цієї статті є спроба дослідити процес формування стратегічного підходу до розвитку взаємодії регіонів України та країн Центрально-Східної Європи після розширення ЄС, що має важливе наукове і практичне значення.

Досліджувана проблема знайшла певне відображення у працях Віднянського С.В.¹, Кіш Є.Б.², Мікули Н.А.³, Шолоха Ю.М.⁴.

Проте динаміка євроінтеграційних подій вимагає нових досліджень цієї тематики.

Одним із головних підходів щодо розвитку ефективної міжрегіональної й транскордонної співпраці регіонів Європейського Союзу та України є *стратегічний підхід*. Більше того, важливим у цьому контексті є стратегічне управління транскордонною й міжрегіональною співпрацею. Стратегічний підхід разом із програмно-цільовим підходом є основоположним, складовою регіональної політики Європейського Союзу. Стратегічний підхід до розвитку взаємодії регіонів України та країн Центральної й Східної Європи реалізується у форматі розробки спільних комплексних програм розвитку спільних транскордонних регіонів між ЄС та Україною.

На нашу думку, застосування стратегічного підходу до розвитку транскордонної й міжрегіональної співпраці є ключовим фактором зовнішньої політики України на регіональному та міжрегіональному рівнях. Як справедливо підкреслює доктор історичних наук Кіш Є., «стратегічна мета України в розвитку транскордонного співробітництва з центральноевропейськими державами і ЄС у цілому полягає в перетворенні цього виду (рівня) співробітництва в додатковий ефективний канал майбутньої інтеграції України до ЄС». У рамках досягнення стратегічної мети України розвитком транскордонної співпраці вирішуються з-поміж іншого наступні основні завдання:

— не допускається перетворення нових східних кордонів ЄС у жорсткі розподільчі лінії, що відмежовують Україну від Європи;

— не допускається перетворення регіонів з обох боків нових східних кордонів ЄС і України у периферійні й тупикові;

— координуються концепції соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів;

— поступово формуються інтегровані, насамперед в господарському і просторово-економічному плані, транскордонні регіони України й центральноевропейських держав;

— створюється поєднана і взаємодоповнююча транспортна, прикордонна та інша інфраструктура;

— формується система міжнародної взаємодії місцевих органів державної влади і самоврядування, територіальних громад тощо.

Прагматична мета розширення транскордонної співпраці України – максимальне використання зовнішніх чинників для прискорення соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів та вирівнювання їх рівнів розвитку⁵.

Отже, шляхом застосування стратегічного підходу цілком можливим є вирішення актуальних євроінтеграційних питань на регіональному рівні України. Зрозуміло, що це ми трактуємо не як альтернативу загальноєвропейської інтеграції України, а лише як дуже ефективний засіб, як конкретну низку заходів щодо просування України до європейського економічного й суспільно-політичного простору Євросоюзу.

Методологічно аналіз співпраці регіонів України та Європейського Союзу в стратегічному і системному вимірах має бути також досліджений на трьох рівнях просторової інтеграції – на макро-, мезо- і на мікрорівнях. Утім, саме другий рівень просторової інтеграції – мезорегіональний рівень міжнародної інтеграції – відповідає основним характеристикам транскордонної співпраці.

Принципово важливим, на нашу думку, є аналіз транскордонної співпраці як складової регіональної політики держави адже, використовуючи позитивний «транскордонний потенціал», можливо змінити статус прикордонних, периферійних регіонів у транскордонній інтеграційного характеру регіони.

Важливою складовою стратегічного планування є розробка спільними зусиллями сторін – регіонів ЄС та України саме стратегій транскордонної й міжрегіональної співпраці. Актуальність розробки стратегій транскордонної й міжрегіональної співпраці регіонів України та ЄС набула пріоритетного значення з часу «східного» розширення, періоду формування спільного кордону між Україною та Європейським Союзом. Власне, наближення європейського простору впритул до західних кордонів України зумовило формування європейської системи транскордонної й міжрегіональної співпраці регіонів України.

Безперечно, стратегічний підхід у регіональній політиці як на державному, так і на регіональному рівнях є загальноприйнятим в Україні. Отже, система стратегічного планування регіонального розвитку в Україні визначається як національна система, до складу якої входять: Концепція державної регіональної політики; Державна стратегія регіонального розвитку; Регіональна стратегія розвитку; Програми економічного і соціального розвитку.

На нашу думку, цей факт є важливим, оскільки застосування стратегічного підходу на державному та регіональному рівнях слугує основою для нового, вищого мезорівня відносин – застосування стратегічного підходу у міжрегіональній і транскордонній співпраці регіонів України та Європейсь-

кого Союзу. Зокрема у наказі Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 29.07.2002 № 224 «Про Методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій розвитку» зазначено, що обов'язковими елементами визначення цілей регіональних стратегій є такі «*стратегічні цілі* – серія операційних цілей - система індикаторів (критеріїв) досягнення цілі»; обов'язковою процедурою реалізації регіональної стратегії розвитку є і процедура її моніторингу й коригування з визначенням на черговий середньостроковий період першочергових завдань регіонального розвитку, що мають загальнодержавне значення і потребують розв'язання на основі програмно-цільового підходу⁶.

Згідно з «Методичними рекомендаціями щодо формування регіональних стратегій розвитку», стратегія базується на баченні, що визначає шлях розвитку регіону. *Бачення майбутнього - це новий елемент довгострокового планування розвитку*, що окреслює різносторонній оптимістичний погляд на розвиток регіону в майбутньому і є основою завдань, виконання яких визначено стратегічним планом⁷.

На нашу думку, основними документами з питань застосування стратегічного підходу в міжрегіональній і транскордонній політиці регіонів України та ЄС є такі закони України: «Закон про транскордонне співробітництво»⁸, Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2007–2010 роки⁹ і відповідно Європейська Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями (т.зв. Мадридська конвенція від 21 травня 1980 р.), та додаткові протоколи до неї: Додатковий протокол до Мадридської конвенції (№159 або Протокол 1), підписаний державами-учасниками Конвенції 9 листопада 1995 р., а також Протокол 2 до Європейської Рамкової Конвенції (№169) від 5 травня 1998 р.¹⁰.

Метою Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007–2010 роки є стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів і міжрегіональної співпраці, активізація економічних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших зв'язків між суб'єктами та учасниками транскордонної співпраці. Програма передбачає підвищення рівня координованості та узгодження розвитку суміжних прикордонних територій сусідніх країн шляхом укладання угод між суб'єктами транскордонної співпраці, активізації діяльності діючих та створення нових єврорегіонів на кордонах України, реалізації проектів і програм транскордонної співпраці, спрямованих на спільну розбудову соціальної, інформаційної, виробничої та прикордонної інфраструктури, розвиток транспортної мережі, наукової та культурної галузі, охорону навколишнього природного середовища¹¹.

З-поміж основних завдань Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007–2010 роки слід зазначити: активізацію зовнішньо-економічної діяльності регіонів, формування інституційної інфраструктури

місцевих органів виконавчої влади, створення єдиного інформаційного простору в межах єврорегіонів; розвиток малого та середнього підприємництва, зниження рівня безробіття у прикордонних регіонах і створення нових робочих місць; збереження навколишнього природного середовища, створення системи екологічного моніторингу довкілля, екологічне оздоровлення басейнів річок, створення системи техногенно-екологічної безпеки; розвиток соціальної галузі, покращення якості та стандартів життя громадян, подолання різниці у рівнях соціального розвитку центральних і периферійних регіонів¹².

Виконання заходів і реалізація проектів, що включаються до Програми, протягом 2007 – 2010 рр. забезпечать створення в Україні інституційної та нормативно-правової бази для розвитку транскордонної співпраці, розбудову її інфраструктури та активізацію діяльності регіонів України у міжнародних організаціях з питань транскордонної співпраці.

Державна стратегія регіонального розвитку України має на меті створити умови для підвищення конкурентоспроможності регіонів, забезпечення їх сталого розвитку на сучасній технологічній основі, високої продуктивності виробництва й зайнятості населення. Це здійснюється, серед іншого, через розроблення *стратегій розвитку регіонів* на основі збалансованого поєднання місцевих і національних інтересів та ресурсів.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. №1001 «Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року», *стратегічними завданнями*, визначеними Державною стратегією регіонального розвитку, є такі:

1) підвищення конкурентоспроможності регіонів і зміцнення їх ресурсного потенціалу. Це завдання зокрема передбачає: реструктуризацію економічної бази регіонів і створення умов для диверсифікації на новій технологічній основі; розбудову та модернізацію інфраструктури, що підвищить інвестиційну привабливість регіонів;

2) розвиток людських ресурсів – це завдання зокрема передбачає: забезпечення високих стандартів навчання, доступного для працівників протягом усього періоду їхньої виробничої діяльності; активізацію співпраці між галузями освіти, науки і виробництва; забезпечення зайнятості;

3) розвиток міжрегіональної співпраці – це завдання зокрема передбачає: розширення міжрегіональної взаємодії; розвиток транскордонної співпраці;

4) створення інституційних умов для регіонального розвитку. Це завдання зокрема передбачає: розширення фінансово-економічних можливостей територіальні громад; проведення адміністративно-територіальної реформи; узгодження дій усіх рівнів влади щодо розвитку регіонів¹³.

Складовими регіонального розвитку є наступні виміри: екологічний, що охоплює всі аспекти, пов'язані з охороною довкілля й раціональним використанням природних ресурсів; економічний – має за мету стійку динаміку

економічного зростання для забезпечення підвищення добробуту мешканців; соціальний – передбачає поліпшення соціальних умов для мешканців відповідної території, зокрема й щодо праці, відпочинку та проживання.

Державною *стратегією регіонального розвитку* передбачено два головних інструменти регіонального розвитку: фінансово-економічні (як підвищення ефективності використання коштів із бюджетів); фіскальні (місцеві податки та збори, добровільні приватні кошти); місцеві запозичення; удосконалення системи державних закупівель; операції із землею й нерухомістю, а також інституційні: сприяння створенню спеціальних інституцій розвитку територій; підтримка створення технопарків, бізнес-інкубаторів, ділових центрів тощо.

Застосовуючи міждисциплінарний підхід, що є базовим у нашому науковому дослідженні, маємо зазначити важливість застосування стратегічного підходу. Адже використання стратегій розвитку регіону, більше того, розробка стратегій транскордонної співпраці регіонів України та Європейського Союзу є основоположним методологічним підходом теорії й практики розвитку транскордонної співпраці в Європі.

На думку економіста Шолох Ю.М., найефективнішим засобом формування стратегії її розвитку є розробка *спільних стратегій розвитку транскордонної співпраці* регіонів України та Європейського Союзу. Тому акцент робиться на пошук взаємозв'язків стратегічного планування та цільових програм, узагальнення теоретико-методологічних підходів розвитку стратегічних підходів у розвитку прикордонних регіонів України та ЄС¹⁴.

Отже, важливим з науково-практичної точки зору є проведення аналізу прогнозних і програмних документів з питань соціально-економічного розвитку в Україні. Стратегічно суть, завдання і перелік необхідних видів робіт та обґрунтувань кожного етапу розробки й реалізації цільових комплексних програм вимагає і визначення *методології*, адаптованої до викликів сьогодення, важливими сегментами якої має бути проведення аналізу проблем, визначення цілей різного рівня, визначення критеріїв їх досягнення, розгляд напрямів і пріоритетів, підготовка альтернативних рішень, визначення ризиків, перешкод, аналіз здобутків і витрат.

Методологічно, згідно з правовими засадами України, структура цільової програми має містити: визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована програма; аналіз причин виникнення проблеми та обґрунтування необхідності її розв'язання шляхом розроблення і виконання програми; визначення мети програми; визначення і порівняльний аналіз можливих варіантів розв'язання проблеми та обґрунтування оптимального варіанта; визначення на його основі шляхів і засобів розв'язання проблеми, строків виконання програми; оцінку очікуваних результатів виконання програми, зокрема економічних, соціальних, екологічних, і визначення її ефективності; оцінку фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів, необхідних для виконання програми¹⁵.

Відповідно до «Методичних рекомендацій з розроблення регіональних стратегій розвитку» Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України (2002) складовою стратегічного планування регіону є проведення «*СВОТ*» аналізу – аналізу конкурентних переваг та обмежень перспективного розвитку регіону, на основі якого здійснюється діагноз стартових умов регіонального розвитку: Сила (сильні сторони) – Вади (слабкі сторони) – Обставини (можливості) – Труднощі (загрози) тенденцій і передбачуваних наслідків їх збереження, проблем та існуючих прогностичних матеріалів розвитку регіону, потужності та ефективності використання наукового, природного, економічного, трудового потенціалу¹⁶.

У цьому контексті визначено й базові принципи розробки ефективних програм з транскордонної й міжрегіональної співпраці регіонів України та ЄС: партнерство, комплексність, ефективність, пріоритетність, фінансове, правове та інформаційне забезпечення.

Далі надаємо лише основні характеристики стратегії регіонального розвитку. Зазначимо, що докладний аналіз соціально-економічної складової кожного прикордонного регіону є окремою темою (кількісного та якісного вимірів дослідження) наукової розвідки.

Стратегія розвитку регіону є інструментом узгодження державних, територіальних і галузевих інтересів і планів. Необхідність запровадження системи стратегічного планування на регіональному рівні пояснюється такими причинами:

1) стратегічне планування є визнаним світовою практикою елементом у системі управління регіоном, що дає змогу створювати умови та використовувати потенціал для перспективного розвитку;

2) в умовах докорінних соціально-економічних перетворень, які передбачають адаптацію територій до вимог ринкової економіки та відкритого конкурентного ринку, цей інструмент допомагає приймати поточні рішення з урахуванням стратегічних цілей розвитку території;

3) стратегічне планування виступає найвідповіднішим інструментом, здатним консолідувати зусилля влади і громади в розв'язанні проблем розвитку регіону;

4) процес стратегічного планування сприяє зміцненню взаємовідносин між владою й громадськістю, поліпшенню іміджу території, створює єдине поле дій усіх його активних сил;

5) невід'ємною складовою стратегічного планування є також гендерний підхід, що передбачає включення перспектив гендерного розвитку і гендерного аналізу на етапах розробки, реалізації, моніторингу та оцінювання стратегії¹⁷.

Стратегічний підхід у плануванні розвитку регіону має ґрунтуватися на низці принципів:

об'єктивність: спирання на попередні досягнення, досвід та об'єктивну інформацію, зібрану під час розроблення стратегії;

цілепокладання: чітке формулювання мети і конкретних стратегічних цілей;

результативність: спрямування всіх заходів, унесених до стратегії, на досягнення накреслених цілей;

ефективність: визначення кількісного виразу співвідношення витрат і результатів поліпшення економічного й соціального стану території;

пріоритетність: включення до стратегії головних напрямів, реалізація яких дасть змогу забезпечити гармонійний розвиток території;

компетентність: забезпечення відповідності кола питань, на вирішення яких спрямована стратегія, та компетенції органів управління територіальним розвитком;

комплексність: створення диверсифікованої та інноваційної економічної структури, базованої на соціальному консенсусі;

спадкоємність: залучення до процесу розроблення представників усіх зацікавлених сторін задля забезпечення спадковості в реалізації розробленої стратегії;

альтернативність: опрацювання альтернативних варіантів при розробленні стратегії;

прозорість: забезпечення прозорості процесів розроблення та реалізації стратегії, широке висвітлення їх у ЗМІ, залучення до них зацікавлених сторін;

ситуаційність: виявлення, оцінка, врахування впливу внутрішніх чинників та зовнішнього середовища, можливих варіантів розвитку залежно від їх комбінації¹⁸.

Ключовим моментом у наукових розробках із стратегічного планування транскордонної співпраці є визначення саме спільних пріоритетів прикордонних регіонів, обґрунтованість яких значною мірою залежить від якості проведення ситуаційного аналізу. Утім, для існуючих стратегічних програм і планів характерною є їх методологічна недосконалість, часто спрощені підходи до відпрацювання ключових моментів стратегічного планування транскордонної взаємодії, що радикально знижує вплив результатів розробок на керованість реальних процесів розвитку транскордонної співпраці. Отже, стратегічні підходи до планування розвитку прикордонних територій потребують формування системи принципів, методологічних категорій стратегічного планування, що створило б підґрунтя якісної реалізації та належної інституціоналізації процесів використання стратегічного підходу в розвитку транскордонної співпраці регіонів України та ЄС.

Принципово важливим вважаємо підкреслити, що саме засобом використання стратегічного підходу у транскордонній і міжрегіональній співпраці України з Євросоюзом, відбувається перехід у практичну площину координації вже розроблених планів, концепцій і стратегій транскордонної співпраці регіонів України. Отже, максимальне використання принципів

регіональної політики ЄС – субсидіарності, децентралізації і партнерства дасть можливість органам місцевого самоврядування України розробити, так би мовити, «дзеркальні» спільні проекти з прикордонними сусідами ЄС. Передусім, особливий акцент керівними структурами ЄС робиться на необхідності врахування економічного виміру в транскордонних проектах.

Інший, суттєвий вимір стратегічної важливості транскордонної співпраці України в реалізації її євроінтеграційних намірів – це зміна в управлінні транскордонною співпрацею з боку ЄС. Якщо раніше цим сегментом міжнародних відносин «керувала» Рада Європи, то нині Європейський Союз не тільки перебрав на себе всі фінансові та організаційні важелі, а й змінив, власне, статус транскордонної співпраці як політичної складової нової системи зовнішньої політики Євросоюзу.

Отже, основні концептуальні засади стратегії розвитку транскордонної співпраці¹⁹ вимагають розв’язання кількох проблем:

— ідентифікувати провідні чинники, що інтегрують регіон у транскордонних відносинах;

— обґрунтувати стратегічні цілі й завдання розвитку транскордонного регіону;

— з’ясувати, які типи конкурентних переваг можуть бути досягнуті з розвитком транскордонної співпраці, а також потенційні загрози для економіки регіону;

— визначити сфери та стратегічні напрями співпраці й забезпечити підготовку умов для сталого регіонального розвитку.

У нашому науковому дослідженні стратегія міжрегіональної й транскордонної співпраці в контексті реалізації євроінтеграційних намірів України розглядається як важливий сегмент зовнішньополітичної складової України на регіональному та міжрегіональному рівнях. Цікавою в цьому сенсі є і програма ЄС «Східне партнерство», яку, на нашу думку, слід розглядати як допоміжний засіб. Позаяк першочергового завдання набувають прямі транскордонні зв’язки регіонів України та ЄС на локальному, міжрегіональному/транскордонному рівнях. По суті, «Східне партнерство» – це форум, що координується Єврокомісією, який лише зміцнює східний вимір Європейської політики сусідства у таких напрямках, як енергетика, транспорт, боротьба проти нелегальної міграції. У рамках якісно нового документа Східного партнерства передбачено значне фінансування (600 млн. євро) також і на регіональну економічну співпрацю. Головні напрями розвитку східного партнерства включають: підписання угод про зону вільної торгівлі, наближення регуляторних норм країни-кандидата, укладення так званих договорів трудової мобільності й безпеки, розробка програм, спрямованих на соціально-економічний розвиток країн-партнерів, створення чотирьох багатосторонніх політичних платформ: демократія, належне упра-

вління і стабільність; економічна інтеграція й зближення з політичними курсами ЄС; енергетична безпека; контакти між громадянами для подальшої підтримки окремих реформ країн-партнерів, а також східне партнерство включає і відповідні ініціативи.

Аналізуючи стратегії регіонального розвитку суміжних прикордонних територій, з'ясовуємо загальну мету, спільні цілі й завдання розвитку транскордонного регіону. Так, загальною метою є зростання життєвого рівня населення й підвищення економічного потенціалу прикордонних регіонів шляхом створення транскордонного інтегрованого економічного регіону. До основних цілей відносять розвиток добросусідства між регіонами, зміцнення економічної потужності та зниження рівня бідності й безробіття в регіонах. Головними ж завданнями вважаються розвиток економічної кооперації, розбудова інфраструктури, охорона довкілля, комунальний і регіональний розвиток, сприяння туризму, впровадження євроінтеграційних ідей (див. табл. 1).

Таблиця 1

Схема розробки стратегії міжрегіональної й транскордонної співпраці для області

Отже, у контексті реалізації євроінтеграційних планів України міжрегіональну й транскордонну співпрацю слід розвивати відповідно до зовнішньополітичного курсу держави та її стратегії соціально-економічного розвитку із урахуванням європейських традицій.

Узагальнюючи проблемні питання застосування стратегічного підходу до розвитку транскордонної й міжрегіональної співпраці у центральноєвропейському регіоні, слід зазначити, що міжрегіональна/транскордонна співпраця в структурі Європейського Союзу набуває особливої політичної та економічної ваги. З метою активізації дій України на міжрегіональному рівні вкрай необхідною є розробка стратегії розвитку транскордонної співпраці її регіонів. Більше того, наразі прикордонний рівень взаємодії та координації слід використати як додаткову можливість європейської інтеграції України. І в цьому контексті одним із найважливіших питань є підвищення конкурентоспроможності регіонів нашої держави.

¹ Віднянський Степан. Україна в європейському геополітичному просторі: проблеми та перспективи інтеграції // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. – Вип. 18. – К., 2009. – С. 247-254.

² Кіш Є.Б. Центральна Європа в сучасній системі єврорегіональної інтеграції. – Ужгород, 2008. – 440 с.

³ Мікула Надія. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво. – Львів, 2004. – 395

⁴ Шолох Ю. М. Програмно-цільовий, стратегічний підходи розвитку Закарпатської області// Науковий вісник Закарпатського державного університету. Економічні науки. – Випуск 7. – Ужгород, 2007. – С. 40-44.

⁵ Кіш Є. Вказ. праця. - С.331-333.

⁶ Методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій розвитку. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України № 224 від 29.07.2002. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua

⁷ Там само.

⁸ Закон України «Про транскордонне співробітництво». 24 червня 2004 року. № 1861-IV. – Режим доступу: www.rada.kiev.ua/laws

⁹ Державна програма розвитку транскордонного співробітництва України на 2007-2010 роки. – Режим доступу: www.rada.kiev.ua/laws

¹⁰ Закон України «Про транскордонне співробітництво» 24 червня 2004 року. ? 1861?IV. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>; Європейська Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (ETS No106) – Мадрид, 21 травня 1980 р. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>; Додатковий протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

¹¹ Державна програма розвитку транскордонного співробітництва України на 2007-2010 роки. – Режим доступу: www.rada.kiev.ua/laws

¹² Там само.

¹³ Державна стратегія регіонального розвитку України. – Режим доступу: www.rada.kiev.ua/laws

¹⁴ Шолох Ю.М. Вказ. праця. - С.41-42.

¹⁵ Там само.

¹⁶ Методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій розвитку. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України № 224 від 29.07.2002. . – Режим доступу: www.kmu.gov.ua.

¹⁷ Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» // Відомості Верховної Ради. - 2000, № 25, ст.195. від 23.03.2000 № 1602-III; Методичні рекомендації щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання. Затверджено наказом Мінекономіки України від 04.12.2006 р. № 367.

¹⁸ Там само.

¹⁹ Гарагонич В.В. Концептуальні засади транскордонного співробітництва України // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т. 115. Вип. 102. Історичні науки. – Миколаїв, 2009. – С. 69-73.

Стаття посвячена вопросам применения стратегического подхода к развитию трансграничного и межрегионального сотрудничества как ключевого фактора внешней политики в контексте осуществления евроинтеграционной стратегии Украины.

Ключевые слова: стратегия, межрегиональное и трансграничное сотрудничество, Европейский Союз, интеграция.

The article is devoted the questions of application of the strategic going near development of transfrontal and interregional collaboration as key factor of foreign policy in the context of realization of eurointegration strategy of Ukraine.

Key words: strategy, interregional and crosborder collaboration, European Union, integration.